

MÄLARDALENS HÖGSKOLA

Institutionen för Ekonomi och Informatik
Box 883, 721 23 Västerås
Tfn 021-10 13 00, Fax 021-10 13 70

Examensarbete/C-uppsats, 10 p
Handelsrätt
2002-06-03

Varors fria rörlighet och en hållbar utveckling

- en målkonflikt inom EG-rätten

Författare: Susanne Törnquist
Handledare: Anna af Burén

SAMMANFATTNING

- DATUM:** 2002-06-03
- NIVÅ:** Examensarbete/C-uppsats i handelsrätt, 10 poäng
- FÖRFATTARE:** Susanne Törnquist (770129)
Linnégatan 3A
722 15 VÄSTERÅS
021-41 75 91
susanne_tornquist@yahoo.se
- HANDLEDARE:** Anna af Burén
- TITEL:** Varors fria rörlighet och en hållbar utveckling – *en målkonflikt inom EG-rätten*
- PROBLEM:** Den här c-uppsatsen behandlar följande frågeställningar: EG-rättens grundprinciper motsätter sig varandra, på vilket sätt krockar principen om varors fria rörlighet och målet om en hållbar utveckling? Genom miljöartiklarna i romfördraget kan intresset för miljön få företräde framför den inre marknaden. Vilka är dessa artiklar och hur tolkas de i praxis? Sverige är ett av de ledande länderna då det gäller miljöarbete. Vad innebär romfördraget och EG-domstolens tolkning av artiklarna för svensk rätt?
- SYFTE:** Syftet med den här uppsatsen är att redogöra för målkonflikten som uppstår mellan EG-rättens grundprincip om varors fria rörlighet och målet om en hållbar utveckling. Syftet är också att med hjälp av EG-domstolens tolkning av miljöartiklarna ta reda på hur romfördraget påverkar svensk rätt i detta avseende.
- METOD:** Uppsatsen bygger på traditionell juridisk metod genom studie av lagtext, förarbeten, rättsfall och litteratur.
- RESULTAT:** Romfördraget förbjuder importrestriktioner och åtgärder med motsvarande verkan. Nationella miljöbestämmelser kan ofta ses som en åtgärd med motsvarande verkan. Bestämmelsen kan dock tillåtas om den är förenlig med proportionalitetsprincipen eller inte är diskriminerande. Då fri rörlighet av varor motverkar nationella miljöskyddsåtgärder är det inte förenligt med målet om en hållbar utveckling. Åtgärder för att skydda människors och djurs liv och hälsa samt bevara växter är tillåtet enligt artikel 30. Artikeln tolkas restriktivt men ytterligare hänsyn kan tillåtas enligt Cassis de Dijon-regeln. Miljögarantin i artikel 95 möjliggör för medlemsländerna att i vissa fall ha kvar eller införa striktare lagstiftning än de harmoniserande reglerna. Genom harmoniserande lagstiftning blir Sverige tvungen att anpassa lagstiftningen efter EU:s regler. Sverige kan tillåtas ha kvar eller införa striktare regler då det gäller minimidirektiv eller om kommissionen tillåter det enligt artikel 95 så länge reglerna inte är diskriminerande eller oförenliga med proportionalitetsprincipen.

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Problemområde och frågeställning	1
1.2 Syfte	2
1.3 Avgränsning	2
1.4 Målgrupp.....	2
2 Metod	3
2.1 Traditionell juridisk metod, handelsrättslig metod och miljö rätt	3
2.2 Tillvägagångssätt.....	3
3 Varors fria rörlighet på den gemensamma marknaden	4
3.1 EG-rättens grunder.....	4
3.1.1 Grundläggande principer.....	4
3.2 Hinder mot varors fria rörlighet.....	5
3.2.1 Artikel 28 och artikel 29.....	5
3.2.2 Cassis de Dijon-regeln.....	6
3.3 Målkonflikten	7
4 EU och en hållbar utveckling	9
4.1 EU:s miljömål	9
4.2 Romfördragets miljöartiklar.....	9
4.2.1 Miljöskyddsregler och diskriminering – artikel 30	10
4.2.2 Miljöskyddsregler och diskriminering – Cassis de Dijon-regeln	11
4.2.3 Miljöskyddsregler–åtgärd med motsvarande verkan som en importrestriktion	12
4.2.4 Miljöskyddsregler och proportionalitetsprincipen.....	12
4.2.5 Miljögarantin – artikel 95	13
4.2.6 Miljöprinciperna – artikel 174.....	13
4.3 Sammanfattande kommentarer.....	13
5 Romfördragets inverkan på svensk rätt	15
5.1 Harmoniserande lagstiftning för en gemensam marknad.....	15
5.2 Svensk praxis i EG-domstolen	15
5.2.1 Miljöskyddsregler–åtgärd med motsvarande verkan som en importrestriktion.	16
5.2.2 Miljögarantin – artikel 95	16
5.3 Sammanfattande kommentarer.....	17
6 Slutsatser	18
6.1 Diskussion	18
6.2 Resultat.....	19

Källförteckning

Bilaga 1 Utdrag ur romfördraget

1 Inledning

De senaste två decennierna har näringslivet fått en alltmer framträdande roll i miljödebatten. Fokus har riktats från miljöorganisationer och politik till företagen. Det är företagen som står för den stora miljöbelastningen då de använder sig av naturens resurser för att tillverka varor och tjänster. Alla företag måste därför ta ställning till hur de ska hantera miljöfrågan. Företag som inte är uppmärksamma på förändrade miljökrav riskerar att snabbt hamna efter sina mer aktiva konkurrenter. Kraven på företagen ställs både internt, av exempelvis anställda, och externt av konsumenter, myndigheter och lagstiftning och det är detta som driver företagens miljöengagemang.¹

Många företag nöjer sig med att endast följa lagstiftningen, vilket kan ses som samhällets minimikrav. Detta kan vara en farlig inställning eftersom det som anses vara det bästa för miljön idag inte nödvändigtvis behöver vara det imorgon. Marknaden utvecklas hela tiden och de företag som bara följer lagstiftningen blir inte lika väl förberedda på omvärldens förändringar. Trots det har det visat sig att miljölagstiftningen är en av de viktigaste drivkrafterna, och ibland den enda, för att företag ska arbeta med miljöfrågor överhuvudtaget. Lagar och regleringar sätter på så sätt den yttre ramen för företagens miljöarbete och utgör en garanti för att de minst miljömedvetna företagen uppnår en viss miniminivå.²

1.1 Problemområde och frågeställning

Sverige är sedan 1995 medlem i Europeiska unionen (EU)³. Det innebär att Sverige måste underkasta sig de regler som unionen utarbetar och är alltså skyldig att implementera EU:s direktiv till svensk rätt⁴. EU:s mest centrala del är Europeiska Gemenskapen (EG) och det är framför allt den delen som har överstatlig karaktär. Eftersom det främst är inom EG som de fasta regelverken finns brukar man tala om EG-rätt eller europarätt, dock inte EU-rätt.⁵

Sverige har kommit långt i sitt miljöarbete men måste ibland hålla tillbaka kraven på grund av EG-rättens regler. Genom Amsterdamfördraget innehåller romfördraget nu en princip om att miljöskydds krav ska integreras i gemenskapens politik och verksamhet i syfte att främja en hållbar utveckling⁶. En hållbar utveckling är enligt Brundtlandsrapporten från 1987 en ekonomisk, ekologisk och social utveckling som uppfyller behoven för den nuvarande generationen utan att förstöra möjligheten för kommande generationer att uppfylla sina behov⁷. EU är alltså skyldig att främja en hållbar utveckling inom gemenskapens näringsliv. I och med att hållbar utveckling är inskriven som en princip bör den oinskränkta handeln ibland få ge vika för skyddet av miljön, åtminstone i teorin.

¹ Dobers & Wolff, s 20 ff

² Ib

³ Hellström & Kjellgren, s 17

⁴ Falk, s 27

⁵ Bernitz & Kjellgren, s 1 och Hellström & Kjellgren, s 19

⁶ SFS 1994:1500, artikel 6

⁷ Världskommissionen för miljö och utveckling, 1988

Den här c-uppsatsen behandlar följande frågeställningar:

- EG-rättens grundprinciper motsätter sig varandra, på vilket sätt krockar principen om varors fria rörlighet och målet om en hållbar utveckling?
- Genom miljöartiklarna i romfördraget kan intresset för miljön få företräde framför den inre marknaden. Vilka är dessa artiklar och hur tolkas de i praxis?
- Sverige är ett av de ledande länderna då det gäller miljöarbete. Vad innebär romfördraget och EG-domstolens tolkning av artiklarna för svensk rätt?

1.2 Syfte

Syftet med den här uppsatsen är att redogöra för målkonflikten som uppstår mellan EG-rättens grundprincip om varors fria rörlighet och målet om en hållbar utveckling. Syftet är också att med hjälp av EG-domstolens tolkning av miljöartiklarna ta reda på hur romfördraget påverkar svensk rätt i detta avseende.

1.3 Avgränsning

EG-rättens grundprincip om varors fria rörlighet kolliderar även med andra mål exempelvis sociala hänsyn såsom jämställdhet och stöd till arbetslösa. Jag har dock valt att avgränsa mig till målet om hållbar utveckling. Gemenskapens mål innefattar utöver varors fria rörlighet även fri rörlighet av tjänster, personer och kapital, uppsatsen avgränsas dock till att endast handla om varors fria rörlighet. Jag behandlar inte heller internationella regler på något annat sätt än det faktum att EG-reglerna i stor utsträckning bygger på internationella överenskommelser och uppsatsen behandlar således inte heller handel med tredje land.

1.4 Målgrupp

Den här uppsatsen riktar sig till studenter och lärare vid Mälardalens Högskola, framförallt de inom handelsrätt och ekologisk ekonomi. Den vänder sig också till andra som är intresserade av EG-rättens miljölagstiftning och en hållbar utveckling.

2 Metod

I det här kapitlet beskrivs övergripande den traditionella juridiska metoden, den handelsrättsliga metoden och miljö rätt. Uppsatsens tillvägagångssätt presenteras också.

2.1 Traditionell juridisk metod, handelsrättslig metod och miljö rätt

Juridiken skiljer sig från samhällsvetenskapen. Genom olika teorier försöker samhällsvetenskapen förklara den verklighet vi lever i, d.v.s. ett utifrån perspektiv. Juridiken har däremot ett inifrån perspektiv, d.v.s. den ser till innehållet i rättsreglerna, ett tillämpande och tolkande perspektiv. Juridiken försöker tolka regelsystem och utifrån dessa regler förstå samhället.⁸

Juridiken kan ses som en problemlösningsteknik. Den befinner sig på två olika nivåer, dels den verkliga där problemet uppstår och dels den rättsliga där förklaringen till problemet finns. Det är juridikens uppgift att binda samman dessa nivåer. Juristen måste med utgångspunkt i verkligheten finna svaren på problemen i rättsreglerna. Den traditionella juridiska metoden försöker isolera problemen så att bara det som står i lagen blir kvar vid beaktandet. Genom problemlösningsteknik försöker den traditionella juridiska metoden sedan att lösa konflikterna.⁹

Handelsrättslig metod skiljer sig från traditionell juridisk metod och isolerar inte på samma sätt. Här ligger fokuseringen mer på juridiska områden som har med företagande att göra. I handelsrättslig metod gäller det att upptäcka problemen redan innan de uppstår och på så vis styra undan innan konflikten är ett faktum.¹⁰

Miljö rätt har traditionellt sett främst hänförts till den speciella fastighetsrätten. I takt med att miljöproblemen har blivit mer komplexa har även ämnet utvidgats. Miljö rätten är idag gränsöverskridande och täcker många olika juridiska områden.¹¹ I den här uppsatsen används miljö rätten främst ur ett folkrättsligt (internationell rätt) perspektiv och metoden är traditionell juridisk metod.

2.2 Tillvägagångssätt

Uppsatsen har utarbetats genom litteraturstudier och rättsfallsanalyser. Litteraturen har jag funnit genom att söka främst i högskolans bibliotek men även genom att läsa uppsatser med närliggande syften från andra skolor och discipliner och på så sätt fått tips om litteratur, hemsidor och rättsfall. Rättsfallen har inhämtats från Rättsbanken och propositioner och skrivelser från Rixlex.

⁸ Hydén, s 11

⁹ A a, s 13

¹⁰ www.handels.uu.se/utb.html, 2002-04-17

¹¹ Michanek, s 13 f

3 Varors fria rörlighet på den gemensamma marknaden

Kapitlet beskriver EG-rättens grundprinciper om varors fria rörlighet på den inre gemensamma marknaden och handelshinder enligt artiklarna 28 och 29 samt Cassis de Dijon-regeln.

3.1 EG-rättens grunder

EU grundas på en tullunion som omfattar all handel med varor¹². Den gemensamma inre marknaden kännetecknas av ”de fyra friheterna” d.v.s. fri rörlighet inom hela unionen för varor, tjänster, personer och kapital. I romfördraget (se bilaga 1) finns EU:s grundprinciper och fördraget kan ses som gemenskapens grundlag. Medlemsländerna får inte lagstifta egna regler som strider mot detta.¹³ De grundläggande reglerna om varors fria rörlighet på den inre marknaden finns i artikel 28 och artikel 29.

3.1.1 Grundläggande principer

De grundläggande principerna i gemenskapen är som sagt fri rörlighet för varor, tjänster, kapital och personer. Viktiga principer för att nå dessa mål är legalitets-, lojalitets-, subsidiaritets-, proportionalitets- och likabehandlingsprinciperna, vilka kan härledas ur romfördraget¹⁴. Det är främst mot de två sistnämnda principerna som miljöskyddande åtgärder ofta kan strida.

Legalitetsprincipen finns i artikel 5 och anger när gemenskapen kan handla. Principen innebär att EU-institutionerna måste handla i enlighet med de befogenheter som fastställts genom fördragsbestämmelserna.¹⁵ I artikel 7 framgår det att även Europaparlamentet, rådet, kommissionen, domstolen och revisionsrätten måste agera inom ramen för de befogenheter som fördraget ger¹⁶.

Lojalitetsprincipen, även kallad solidaritetsprincipen, återfinns i artikel 10 och innebär att medlemsstaterna ska respektera varandras och gemenskapens intressen liksom gemenskapens institutioner ska respektera medlemsstaternas intressen¹⁷. Principen kallas ofta sammanfattande för samarbetsförpliktelsen eftersom medlemsstaterna och gemenskapens institutioner är förpliktade att samarbeta med varandra¹⁸.

Subsidiaritetsprincipen fastställs i artikel 5 och anger när en gemenskapsinstitution ska handla. Principen går ut på att beslut inte ska fattas på högre nivå än vad som behövs för att nå önskade mål.¹⁹ Då det finns möjlighet till olika beslutsnivåer ska alltså beslutet fattas på så

¹² Romfördraget artikel 23

¹³ Bernitz & Kjellgren, s 175

¹⁴ A a, s 99

¹⁵ A a, s 100

¹⁶ Fritz m.fl, s 82

¹⁷ Hellström & Kjellgren, s 93

¹⁸ Bernitz & Kjellgren, s 101

¹⁹ Fritz m.fl., s 88 ff

låg nivå som möjligt och sedan ska de högre nivåerna stödja de lägre²⁰. Principen gäller endast på de områden där gemenskapen inte ensam är behörig²¹.

Proportionalitetsprincipen innebär att gemenskapen inte ska vidta någon åtgärd som går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå målen med fördraget²². Ett exempel är att en myndighet inte får beskatta en medborgare om det inte är absolut nödvändigt för att uppnå ett samhällsligt mål²³. Åtgärden får inte heller begränsa handeln mer än vad som är nödvändigt i förhållande till det eftersträvade syftet²⁴. Proportionalitetsprincipen finns i artikel 5 och anger helt enkelt hur en gemenskapsinstitution ska handla²⁵.

Likabehandlingsprincipen är grunden för den gemensamma marknaden då den innebär att det inte ska finnas någon skillnad mellan hur landets egna medborgare och företag, och företag och personer från en annan medlemsstat behandlas. Alla former av diskriminering på grund av nationalitetsskäl är således förbjudet. Det grundläggande diskrimineringsförbudet finns i artikel 12 vilket kompletteras av flera mer precist utformade regler inom olika områden.²⁶ Praktiskt taget varje nationell miljöåtgärd kan leda till en särbehandling av inhemska varor jämfört med importerade och därmed vara diskriminerande.

3.2 Hinder mot varors fria rörlighet

Något som försvårar varors fria rörlighet på marknaden är handelshinder. Handelshinder uppstår då en vara som säljs lagligt på en marknad i en medlemsstat får det svårare att säljas på en marknad i en annan medlemsstat. Handelshinder kan t.ex. uppstå på grund av språk- eller kulturskillnader eller vara geografiska. Dessa naturliga handelshinder omfattas givetvis inte av fördraget vilket däremot de handelshinder som skapats av människor gör. Sådana handelshinder kan bero på myndighetsutövning eller politiska beslut.²⁷ De vanligaste typerna av handelshinder är olika kvotssystem för import eller rena förbud mot vissa varor²⁸.

3.2.1 Artikel 28 och artikel 29

Målet om varors fria rörlighet regleras i artikel 28 och artikel 29. Enligt artikel 28 är kvantitativa importrestriktioner och åtgärder med motsvarande verkan förbjudna. Åtgärder med motsvarande verkan kan egentligen vara varje åtgärd som har samma effekt som en importkvot²⁹. Detta fastslog EG-domstolen redan 1974 i Dassonville-fallet: *"Alla handelsregler /.../ som kan utgöra ett hinder, direkt eller indirekt, faktiskt eller potentiellt, för handeln inom gemenskapen skall anses som åtgärder med motsvarande verkan som kvantitativa restriktioner."*³⁰ Enligt belgiska regler var det förbjudet att importera

²⁰ Bernitz & Kjellgren, s 106

²¹ Hellström & Kjellgren, s 78

²² Bernitz & Kjellgren, s 108

²³ Kjellström, s 31

²⁴ Naturvårdsverket m.fl., 1996, s 19 f

²⁵ Fritz m.fl., s 90 ff

²⁶ Bernitz & Kjellgren, s 103

²⁷ Quitzow, s 113

²⁸ Hellström & Kjellgren, s 189

²⁹ Falk, s 27

³⁰ 8/74 Procureur du Roi mot Benoît och Gustave Dassonville

alkoholhaltiga drycker som saknade ursprungsbeteckning godkänd enligt belgiska myndigheter. Dassonville parallellimporterade skotsk whiskey via Frankrike och whiskeyn saknade den ursprungsbeteckning som belgiska myndigheter krävde. Domstolen ansåg att Belgiens bestämmelser var en åtgärd med motsvarande verkan som en kvantitativ importrestriktion.³¹ Dassonville-formeln har blivit grunden för en mängd avgörande och innebär nu att alla handelshindrande effekter är förbjudna oavsett storlek³².

En nationell bestämmelse som hindrar varors fria rörlighet strider med andra ord mot artikel 28. Det gäller även miljöfarliga varors fria rörlighet. Nationella miljöskyddsregler kan således anses vara åtgärder med motsvarande verkan, vilket EG-domstolen i flera fall har visat exempel på. Åtgärder med motsvarande verkan har alltså fått en mycket vidsträckt tolkning. Ett exempel är Improsol-fallet där EG-domstolen ansåg att ett förbud mot att sälja, använda eller lagerhålla växtskyddsprodukter som inte godkänts av nationell lag kan innebära ett handelshinder. Då samma produkt är tillåten i andra medlemsstater innebär förbuden en åtgärd med motsvarande verkan som en importrestriktion.³³

Artikel 29 anger att kvantitativa exportrestriktioner och åtgärder med motsvarande verkan är förbjudna³⁴. EG-domstolen har tillämpat en mindre extensiv tolkning av artikel 29 än av 28³⁵. Detta kan bero på att medlemsstaterna är mindre benägna att införa exportrestriktioner än importrestriktioner.

3.2.2 Cassis de Dijon-regeln

Även åtgärder som inte är diskriminerande kan klassas som handelshinder och därmed en åtgärd med motsvarande verkan som en importrestriktion. Detta fastslog EG-domstolen redan 1979 i det så kallade Cassis de Dijon-fallet.³⁶ Fallet har blivit viktigt för att EG-domstolen genom domen utvidgade möjligheterna att vidta nationella åtgärder inom de områden där harmoniserande lagstiftning saknas. Genom domen har en undantagsregel skapats.³⁷

Den franska likören Cassis de Dijon fick inte marknadsföras i Tyskland då den hade för låg alkoholprocentsats. Enligt de tyska reglerna skulle likörer innehålla minst 25 procent alkohol för att begränsa alkoholkonsumtionen genom att inte vänja invånarna vid alkoholsvaga drycker.³⁸ Den tyska regeringens argument avvisades av domstolen³⁹. Ur målet uppstod principen om ömsesidigt erkännande, vilket innebär att om en vara lagligen tillverkas i ett medlemsland ska den i princip inte vägras tillträde till andra medlemsstaters marknader⁴⁰. Det är främst handelshinder som uppstår på grund av olika nationella sätt att reglera varor och då effekterna inte uppstår på grund av någon särbehandling som täcks av Cassis de Dijon-regeln⁴¹. Regler som formellt drabbar importerade och inhemska varor lika drabbar i praktiken ofta importerade varor hårdare. Detta beror på att den som exporterar sin vara dels

³¹ 8/74 Procureur du Roi mot Benoît och Gustave Dassonville

³² Bernitz & Kjellgren, s 186

³³ C-125/88 Nijman (1989)

³⁴ SFS 1994:1500 artikel 29

³⁵ Quitzow, s 200

³⁶ Bernitz & Kjellgren s 184

³⁷ Quitzow, s 296

³⁸ Bernitz & Kjellgren, s 196

³⁹ 120/78 Rewe Zentral AG mot Bundesmonopolverwalting für Branntwein

⁴⁰ Hellström & Kjellgren, s 203

⁴¹ A a, s 195

måste uppfylla kraven från tillverkningslandet men även kraven som ställs i mottagarlandet. Reglerna bedömas då oftast enligt Cassis de Dijon-regeln.⁴² Cassis de Dijon-regeln gäller endast för importsituationer och berör alltså inte artikel 29⁴³.

3.3 Målkonflikten

EU:s grundprinciper för att upprätthålla varors fria rörlighet är bl.a. proportionalitetsprincipen och diskrimineringsförbudet. Principerna innebär att en nationell åtgärd inte får hindra handeln mer än nödvändigt i förhållande till åtgärdens syfte och att ingen vara, person eller företag ska särbehandlas p.g.a. sin nationalitet. Artikel 28 och 29 innehåller målet om varors fria rörlighet och enligt artikel 28 är importrestriktioner eller åtgärder med motsvarande verkan förbjudna. Grundreglerna i romfördraget är inte på något sätt kopplade till miljöaspekter men de utgör ändå hinder eller svårigheter för medlemsstaterna att lösa ett miljöproblem⁴⁴.

Problemet med nationella miljöskyddande bestämmelser är således att de ofta utgör ett hinder mot varors fria rörlighet. Genom diskrimineringsförbudet och proportionalitetsprincipen kan dessa hinder ofta undanröjas. Miljöskyddande regler kan nämligen nästan alltid ses som en åtgärd med motsvarande verkan som en importrestriktion. Det finns dock undantag som gör att en åtgärd kan vara tillåten trots att den strider mot någon av artiklarna 28 eller 29.

En hållbar utveckling är svår att nå med dagens konsumtion och levnadsmönster. Energiförbrukningen är idag ett av de största problemen med att nå hållbar utveckling varav transporterna utgör en väsentlig del. Transporter bidrar i hög grad till växthuseffekten och för att kunna nå en hållbar utveckling behöver transportsystemet förändras.⁴⁵ Så länge användningen av fossila bränslen fortgår är varors fria rörlighet ett stort miljöproblem och ett hot mot en hållbar utveckling. Ur miljösynpunkt är det nämligen inte särskilt hållbart att vi i Sverige åter äpplen som fraktats från Spanien, men enligt principen om varors fria rörlighet är det en självklarhet att spanska äpplen ska få finnas på den svenska marknaden.

Denna rörlighet är alltså helt förenlig med EG-rättens regler för den fria inre marknaden. Problem kan dock uppstå om t.ex. Sverige ställer högre krav på sina inhemska företag. Företag väljer kanske då att flytta sin produktion och etablera sig i länder med lägre miljökrav för att minska produktionskostnader som skulle kunna uppstå t.ex. om företagen blir tvungna att ställa om sin produktion till följd av lagstiftningen. Detta icke-önskvärda beteende hos företagen skulle kunna liknas vid social dumpning som återfinns inom arbetsrätten. Social dumpning (eng. social dumping) uppstår då ett låglönelands arbetskraft åker till ett höglöneland och arbetar för en betydligt lägre ersättning än vad som är brukligt i landet eller då ett företag, för att sänka produktionskostnaderna, flyttar sin produktion från ett höglöneland till ett låglöneland⁴⁶. I detta fall skulle det alltså bli tal om ”miljödumpling” eller nedrustning av miljöhänsynen.

⁴² Bernitz & Kjellgren, s 189 f

⁴³ Quitzow, s 302

⁴⁴ Westerlund, 1993, s 5

⁴⁵ Steen m.fl., s 1

⁴⁶ Nyström, s 124

Liknande tankegångar har Westerlund i ”En hållbar rättsordning – rättsvetenskapliga paradigmer och tankevänder” där han menar att: ”Rättskulturen är antagligen redan sådan att till och med nationella företag ser det som naturligt och acceptabelt – en rättighet – att vända sig till utlandet för att där få hjälp mot hemlandets grannar och myndigheter, hjälp till att förörena och förändra.”⁴⁷ Genom Sveriges inträde i EU har det nu blivit ännu lättare för företag som inte vill ta sitt miljöansvar, de kan vända sig till kommissionen och skylla på att de nationella bestämmelserna hindrar varors fria rörlighet och på så sätt slippa undan.

⁴⁷ Westerlund, 1997, s 135

4 EU och en hållbar utveckling

I det här kapitlet beskrivs EU:s miljömål samt vilka miljöartiklar som medlemsländerna kan stödja sig på då det gäller miljöskydd och hur dessa artiklar har tolkats i praxis för att kunna åsidosätta kravet om varors fria rörlighet på den inre marknaden.

4.1 EU:s miljömål

Insikten om att samhället måste bygga på en hållbar utveckling fick sitt genomslag i Brundtland-rapporten 1987⁴⁸. Vid FN-konferens i Rio de Janeiro 1992 antogs Rio-deklarationen och Agenda 21. Dokumenten spelar en stor roll i det internationella miljöarbete och har antagits av ca 150 länder. De innehåller viktiga principiella ställningstaganden för all nationell miljölagstiftning.⁴⁹ Agenda 21 är ett handlingsprogram som innehåller riktlinjer i syfte att åstadkomma en hållbar utveckling i världen genom att utrota fattigdom och undanröja hoten mot miljön⁵⁰. Enligt Agenda 21 ska miljöpolitik och handelspolitik ömsesidigt stödja varandra i strävan efter att uppnå det gemensamma målet för en hållbar utveckling⁵¹.

För att kunna arbeta efter dessa miljömål har EU utvecklat olika handlingsprogram. Det första kom 1973 och sedan dess har sex handlingsprogram utvecklats. Handlingsprogrammen är inte juridiskt bindande men de ligger till grund för de förslag till miljöregler som läggs fram inom unionen. Det femte handlingsprogrammet införde begreppet delat ansvar. Det innebär att alla måste hjälpa till i miljöskyddsarbetet oavsett vem eller vilka som kommer att få nytta av resultatet.⁵² Enligt det sjätte och senaste miljöhandlingsprogrammet ska miljöskydds krav integreras i gemenskapens övriga politik.⁵³ Genom Amsterdamfördraget framgår detta syfte numer även i romfördraget.

4.2 Romfördragets miljöartiklar

Redan 1985 fastslog EG-domstolen i fallet ADBHU att miljöskydd utgör en av gemenskapens viktigaste målsättningar. Domstolen ansåg också att principen om handelsfrihet inte är att betrakta som absolut. Vissa begränsningar är motiverade, dock får åtgärder i miljöskyddande syfte varken vara diskriminerande eller oproportionerliga i förhållande till syftet att skydda miljön och den fria handeln får inte *väsentligt* försämrats.⁵⁴

Fjorton år senare trädde Amsterdamfördraget ikraft och har nu ratificerats av alla medlemsstater⁵⁵. Fördraget innebär stor betydelse för miljöarbetet inom EU. Genom fördraget förstärktes nämligen principen om att miljöhänsyn ska införlivas i politiken på alla områden.⁵⁶ Genom att sätta principen om hållbar utveckling redan i ingressen till fördraget bekräftas att

⁴⁸ Bergström m.fl., s 17

⁴⁹ Rubenson, s 17

⁵⁰ Bergström m.fl., s 16

⁵¹ SOU 1996:23, s 19

⁵² KOM/1999/263

⁵³ KOM/2001/0031

⁵⁴ 240/83 Procureur de la République mot Association de défense des brûleurs d'huiles usagées (1985)

⁵⁵ Bernitz & Kjellgren, s 17

⁵⁶ www.europa.eu.int/scadplus/scad_en.htm, 2002-04-30

miljöskydd har blivit en fråga med lika hög status som frihandel⁵⁷. Det innebär också att miljöprinciperna ska styra all verksamhet inom gemenskapen och är rättsligt bindande för gemenskapens institutioner. Medlemsstaterna är dock inte bundna av dessa principer på grund av EG-fördraget.⁵⁸ Det är alltså endast en uttryckt viljeförklaring från medlemsstaternas sida att de ”med beaktande av principen om hållbar utveckling och inom ramen för en förverkligad inre marknad, en ökad sammanhållning och ett förbättrat miljöskydd ska främja ekonomiska och sociala framsteg för sina folk”⁵⁹. Detta skapar dock varken rättigheter eller skyldigheter för medlemsländerna. Däremot innebär artikel 2 och 6 konkreta skyldigheter för gemenskapen.

För att kunna sammanfoga de två till synes motstridiga intressena miljö och frihandel ska alltså miljöskydds krav integreras i gemenskapen⁶⁰. Enligt artikel 6 ska gemenskapens målsättningar som beskrivs i artikel 2, att främja en hållbar utveckling och en hög nivå i fråga om miljöskydd och förbättring av miljöns kvalitet samt att bevara, skydda och förbättra miljön, beaktas inom all gemenskapspolitik⁶¹.

4.2.1 Miljöskyddsregler och diskriminering – artikel 30

Då harmoniserande lagstiftning saknas eller lagstiftningen inte harmoniserar fullt ut kan undantag för miljöåtgärder som har en handelshindrande effekt enligt artikel 28 komma att aktualiseras enligt artikel 30 eller EG-domstolens praxis *Cassis de Dijon*⁶². Enligt artikel 30 kan medlemsstaterna införa strängare lagstiftning. I artikel 30 stadgas att bestämmelserna i artiklarna 28 och 29 inte ska hindra förbud som grundas på hänsyn till bl.a. människors och djurs hälsa och bevarande av växter.⁶³

Miljö i allmänhet hör därmed inte till de allmänna intressen som uttryckligen omnämns i artikel 30. Det finns alltså ingen uttrycklig miljöhänsyn utöver vad man kan lägga in i begreppen människors och djurs hälsa samt att bevara växter. EG-domstolen har funnit att artikel 30 är uttömmande och ska tolkas restriktivt men det är möjligt för en medlemsstat att under vissa förutsättningar åberopa artikel 30 för att rättfärdiga en handelshindrande miljöskyddsåtgärd. För att kunna åberopa dessa undantag krävs det att invändningarna är proportionerliga, ändamålsenliga och genuina. För att kunna använda artikel 30 krävs dessutom att lagstiftningen inte är harmoniserad fullt ut.⁶⁴

Enligt artikel 30 är en diskriminering bara förbjuden om den är godtycklig. Således kan en välgrundad objektiv diskriminering genom antagande av nationella miljöåtgärder vara tillåten så länge det huvudsakliga syftet är att skydda något av de i artikel 30 uppräknade intressena.⁶⁵ Fallet *Bluhme* visar att åtgärder för att skydda djurs hälsa och liv kunde grundas på artikel 30. Fallet handlar om danska bestämmelser som innehöll ett förbud mot att i en viss del av landet hålla vissa djurarter. Bestämmelsen syftade till att skydda en viss art av bin på Laesö. Eftersom den inhemska populationen uppvisade särskilda drag skulle ett bevarande av arten främja den biologiska mångfalden. EG-domstolen ansåg att de danska åtgärderna bidrog till

⁵⁷ Bernitz & Kjellgren, s 286

⁵⁸ NOU, s 6

⁵⁹ Mahmoudi, s 9

⁶⁰ Ib

⁶¹ SFS 1994:1500 artikel 2 och 6

⁶² Quitzow, s 296

⁶³ SFS 1994:1500 artikel 30

⁶⁴ Bernitz & Kjellgren, s 183 ff

⁶⁵ Quitzow, s 294

att säkerställa populationens överlevnad och syftade således till att skydda dessa djurs hälsa och liv. Danmark fick alltså rätt enligt artikel 30.⁶⁶

Det vallonska avfallsmålet 2/90 visade att miljöskydd kan inskränka på varors fria rörlighet och att total diskriminering kan accepteras för miljöns skull. Fallet handlar om ett regionalt förbud mot införsel av avfall härrörande från andra regioner inom Belgien och från andra länder till Vallonien. Det visade sig vara svårt att göra avvägning mellan medlemsstatens legitima intressen och gemenskapsintresset om varors fria rörlighet. Belgien anförde att den nationella lagstiftningen kunde rättfärdigas enligt artikel 30 på grundval av skyddet av människors och djurs hälsa. Domstolen fann att en stor och oregelbunden inströmning av avfall utgjorde en verklig fara för miljön inom regionen med hänsyn till regionens begränsade möjlighet att förvara avfallet. Belgien hävdade även att avfall inte är en vara enligt artikel 28 vilket domstolen inte höll med om. Trots att avfallet ansågs vara en vara fann domstolen dock att åtgärden inte kunde anses vara diskriminerande då det tillämpades enhetligt på alla grupper av utländskt avfall. Även om en åtgärd har gränsöverskridande verkningar så kan dess syfte leda till att den är att betrakta som en nationell angelägenhet.⁶⁷

4.2.2 Miljöskyddsregler och diskriminering – Cassis de Dijon-regeln

EG-domstolen har även varit beredd att erkänna andra hänsyn än dem som omnämns i artikel 30, på bekostnad av varors fria rörlighet. Detta har skett genom Cassis de Dijon-regeln (se 3.2.2). Cassis de Dijon-regeln är nämligen ett sätt att tillåta indirekt diskriminerande regler som är nödvändiga för att tillgodose tvingande krav. Regeln är till skillnad från artikel 30 inte uttömmande och kan därför användas mer flexibelt. Kraven på nödvändighet och proportionalitet kvarstår dock. För att en åtgärd ska tillåtas krävs alltså enligt Cassis de Dijon-regeln att den är icke-diskriminerande, behövlig och inte onödigt långtgående. Cassis de Dijon-regeln tillkom för att kunna lösa de problem som uppstått på grund av att förbudet i artikel 28 tolkas extensivt och att undantagsregeln i artikel 30 tolkas restriktivt. Cassis de Dijon-regeln innebär inte någon utökning av reglerna i 30 men är i praktiken relativt snarlika. Det viktiga som domstolen fastslog var att det finns andra skyddshänsyn än de i artikel 30 uppräknade som går före intresset av varors fria rörlighet.⁶⁸ Domen i målet fastslog en ännu vidare definition av ”åtgärd med motsvarande verkan” än vad Dassonville-domen gjort⁶⁹.

Returflaskmålet bekräftar principerna från Cassis de Dijon-målet. I målet har domstolen godtagit de danska reglerna trots att detta innebär fördelar för inhemska bryggerier. Målet gällde en dansk lag som krävde att ett pant- och retursystem för dryckesbehållare skulle upprättas. I fallet fick Danmark tillämpa bestämmelser om att producenter och importörer endast skulle få sälja dryck i behållare som ingick i retursystemet. Detta för att skydda miljön.⁷⁰ Fallet visar att en viss grad av diskriminering bör accepteras när det kan bevisas att kravet har ett genuint miljösyfte⁷¹. Miljöskydd är alltså ett sådant krav som tillåter att medlemsstaterna gör undantag från reglerna om fri rörlighet av varor⁷². Danmark var dock tvungen att ändra lagen något och beslöt att dryck i icke godkända behållare skulle få säljas

⁶⁶ C-67/97 Ditlev Bluhme mot Danmark (1998)

⁶⁷ C-2/90 Kommissionen mot Belgien (1992)

⁶⁸ Quitzow, s 296 ff

⁶⁹ Bernitz & Kjellgren, s 184

⁷⁰ 302/86 Kommissionen mot Danmark (1988)

⁷¹ Mahmoudi, s 3

⁷² Regeringen, s 19

under förutsättning att den totala försäljningsmängden inte översteg 3000 hektoliter/år och tillverkare. Danmark ansågs ha kränkt artikel 28 genom att begränsa försäljningen till 3000 liter per år men i övrigt ansågs åtgärden tillgodose tvingande hänsyn i form av miljöskydd.⁷³ Det som framgick i returflaskmålet var alltså att då det inte finns någon harmoniserande lagstiftning godtas skillnaderna mellan medlemsländernas regelsystem så länge de inte är diskriminerande⁷⁴.

Då harmoniserande lagstiftning väl införts kan medlemsstaterna inte längre förlita sig till artikel 30 eller Cassis de Dijon-regeln för att få undantag för sina handelshindrande miljöåtgärder. Då måste åtgärderna istället bedömas mot bakgrund av gällande harmoniseringslagstiftning och artikel 95.⁷⁵

4.2.3 Miljöskyddsregler – åtgärd med motsvarande verkan som en importrestriktion

Enligt artikel 28 är åtgärder med motsvarande verkan som en importrestriktion förbjudna. Under de förutsättningar som beskrivs i artikel 30 kan den nationella åtgärden ändå bli tillåten.⁷⁶ Fallet Harpegnies handlar om belgisk lagstiftning angående bekämpningsmedel. EG-domstolen godtog Belgiens regler om att växtskyddsmedel måste testas och godkännas av belgiska myndigheter innan de släpps ut på den belgiska marknaden även om produkten redan är godkänd i andra EU-länder. Den belgiska lagen var alltså en åtgärd motsvarande en importrestriktion enligt artikel 28 men var berättigad enligt artikel 30. Förutsättningen, enligt proportionalitetsprincipen, var dock att det inte i onödan krävs analyser och tester om samma tester redan har utförts i produktens hemland.⁷⁷

4.2.4 Miljöskyddsregler och proportionalitetsprincipen

I det vallonska avfallsmålet fastslog EG-domstolen att en nationell åtgärd måste vara förenlig med proportionalitetsprincipen för att falla under tillämpningen av artikel 30. Den nationella åtgärden måste alltså stå i proportion till det eftersträvade syftet och får inte skapa större handelshinder än vad som är absolut nödvändigt.⁷⁸

Vissa miljöskyddsåtgärder anses inte direkt skydda människors och djurs liv och hälsa eller bevarandet av växter och är således inte förenliga med proportionalitetsprincipen. Åtgärder som miljömärkning, ekologiska styrsystem, miljöskadestånd, miljöskatter och avgifter faller utanför tillämpningen av artikel 30. Bestämmelser för att minska växthusgaserna eller skydda ozonskiktet kan troligtvis inte heller anses skydda människors och djurs hälsa och liv eller bevara växterna.⁷⁹

⁷³ Quitzow, s 324

⁷⁴ Naturvårdsverket m.fl., 1995, s 23

⁷⁵ Quitzow, s 302

⁷⁶ SFS 1994:1500 artikel 28 och 30

⁷⁷ C-400/96 Harpegnies (1998)

⁷⁸ C-2/90 Kommissionen mot Belgien (1992)

⁷⁹ Krämer, s 76

4.2.5 Miljögarantin – artikel 95

I artikel 95 finns den så kallade miljögarantin. Enligt den tillåts ett medlemsland att behålla sin striktare lagstiftning även då kommissionen har beslutat om en harmoniseringsåtgärd. Medlemsstaten måste då anmäla bestämmelserna samt skälen för att behålla dem till kommissionen. Enligt samma artikel punkt 5 har medlemsstaterna dessutom rätt att införa nya striktare regler om landet anser att det är nödvändigt för att skydda miljön. Kommissionen måste dock godkänna de nya reglerna. Om kommissionen inte har gett något besked inom sex månader ska den nationella bestämmelsen betraktas som godkänd. Om en medlemsstat tillåts behålla eller införa en regel som är striktare än harmoniseringsdirektivet är kommissionen skyldig enligt artikel 95 p.7 att undersöka om den risk för miljön som det enskilda landet har bevisat kan gälla för hela gemenskapen. Om det är så är kommissionen skyldig att föreslå åtgärder för hela gemenskapen.⁸⁰

4.2.6 Miljöprinciperna – artikel 174

EU:s miljöpolitik grundar sig på fyra principer uttryckta i artikel 174. Dessa principer är försiktighetsprincipen, principen om förebyggande åtgärder, principen om att miljöförstöring ska hejdas vid källan och principen om att förorenaren ska betala.⁸¹ Försiktighetsprincipen innebär att man redan vid en potentiell risk för att skada ska vidta försiktighet. Bara för att full vetenskaplig bevisning saknas får man inte underlåta att vidta åtgärder.⁸² Principen om förebyggande åtgärder innebär att förebyggande åtgärder ska vidtas så snart det finns skäl att anta att en viss åtgärd skulle kunna utgöra ett hot mot miljön eller den mänskliga hälsan, även om det saknas övertygande bevisning om orsakssambandet mellan åtgärd och skada.⁸³ Skyddsåtgärder ska alltså vidtas innan miljöskadan faktiskt har uppstått istället för att återställa dem då de väl har uppkommit. Principen om att miljöförstöring bör hejdas redan vid källan bygger på tanken att miljöproblem blir svårare att åtgärda i ett senare led än vid källan. Principen om att förorenaren ska betala (pollutor pays principle) anger att det är förorenaren och inte samhället som ska bära kostnaden för miljöförstöringen. Principen är gammal, redan på 1970-talet antogs den av EU. Den utgör även en viktig del i den svenska miljöpolitiken.⁸⁴

Då det gäller gemenskapsåtgärder som grundas på artikel 175 får enskilda medlemsstater införa strängare krav än vad minimireglerna föreskriver, under förutsättning att dessa är förenliga med fördraget.⁸⁵

4.3 Sammanfattande kommentarer

Nu när artikel 6 finns ska miljöskyddet vara lika viktigt som varors fria rörlighet. Det finns egentligen inget som tyder på någon hierarkisk inbördes ordning mellan grundprinciperna. Så rent teoretiskt borde man lika gärna kunna skydda miljön och hindra varors fria rörlighet som man kan låta miljön ge vika för att främja handeln. Dock säger artikeln ”följande

⁸⁰ SFS 1994:1500 artikel 95

⁸¹ SFS 1994:1500 artikel 174

⁸² Rubenson, s 25

⁸³ Gillies, s 11

⁸⁴ Naturvårdsverket, s 17

⁸⁵ SFS 1994:1500 artikel 176

*bestämmelser tillämpas för att nå de mål som anges i artikel 14*⁸⁶, d.v.s. de fyra friheterna. Det borde rimligtvis innebära att miljösyftet är något underordnat.

Utgångspunkten är att varje nationell åtgärd som på något vis försvårar för en utländsk vara är ett otillåtet handelshinder. Kan medlemsstaten bevisa att åtgärden är betingat av andra helt godtagbara skäl är det tillåtet. Det är dock inte bara medlemsstaten som ska tycka att dessa skäl är godtagbara, de måste även vara godtagbara enligt fördraget. För att handelshindret inte ska strida mot EG-reglerna i övrigt krävs också att åtgärden är nödvändig för att klara syftet.⁸⁷

Artikel 30 är uttömmande och ska tolkas restriktivt. Enligt artikeln är åtgärder för att skydda människors och djurs hälsa och liv samt för att bevara växter tillåtet. Cassis de Dijon-regeln är inte uttömmande och enligt den principen kan ibland annan hänsyn än det som uttrycks i artikel 30 anses vara tillåtet vilket även bekräftas av returflaskmålet. Det valloiska avfallsmålet visar att total diskriminering är tillåtet för miljöns skull. Praxis visar också att miljöskyddande åtgärder måste vara förenliga med proportionalitetsprincipen och enligt miljögarantin i artikel 95 kan ett medlemsland tillåtas striktare lagstiftning om kommissionen godkänner det.

⁸⁶ SFS 1994:1500 artikel 6

⁸⁷ Westerlund, 1993, s 37

5 Romfördragets inverkan på svensk rätt

Kapitlet beskriver inledande vad harmoniserande lagstiftning innebär. Genom rättspraxis behandlas romfördragets inverkan på svensk rätt samt vad detta kan leda till för miljön.

5.1 Harmoniserande lagstiftning för en gemensam marknad

För att underlätta varors fria rörlighet harmoniseras lagstiftningen inom gemenskapen. På så sätt skapas en gemensam marknad med enhetliga regler för alla medlemsländer inom unionen. Dessa regler måste följas för att handeln inte ska hindras på grund av att medlemsstaterna har olika regler. Detta innebär i princip att medlemsstaterna inte får införa strängare krav av t.ex. miljöskäl.⁸⁸ Minimiregler däremot fastställer endast den lägsta nivån för exempelvis miljöskyddet och ingen medlemsstat får införa regler som ligger under de uppställda kraven.⁸⁹ Det är alltså inget problem om ett medlemsland internt har hårdare krav på de egna företagen. Däremot får landet inte ställa lika höga krav, d.v.s. högre krav än minimiregeln, på likvärdiga importerade produkter.⁹⁰ Många länder med höga krav på miljön anser att det finns en risk med lagharmonisering att det kan leda till en utjämning av kraven på miljöskydd⁹¹.

Harmonisering sker genom implementering av direktiv till nationell rätt. Direktiven blir på så sätt nationell lagstiftning som kan åberopas av berättigade rättssubjekt. Det händer ibland att medlemsstaterna underlåter att implementera direktivet eller implementerar det på ett ofullständigt eller felaktigt sätt för att nå en effektiv tillämpning av gemenskapsrätten brukar man därför tala om begreppet direkt effekt.⁹² Direkt effekt innebär att internationella regler kan göras gällande av enskilda inför domstol även om reglerna inte är upptagna i den nationella lagstiftningen⁹³.

Då det inte finns någon harmoniserande lagstiftning får medlemsstaterna anta nationella bestämmelser under förutsättning att dessa är förenliga med fördraget, inbegripet de allmänna mål om fri rörlighet för varor enligt artiklarna 28 och 29. De nationella bestämmelserna bedöms då efter de restriktioner de medför för varors fria rörlighet.⁹⁴

5.2 Svensk praxis i EG-domstolen

Sverige är en av de ledande nationerna när det gäller miljöarbete.⁹⁵ ”I strävan efter att skapa en ekologiskt hållbar utveckling ska Sverige vara ett föregångsland och en pådrivande kraft internationellt sett.”⁹⁶ Trots det kan Sverige i och med inträdet i EU inte själv välja på vilket sätt vi vill skydda vår miljö. Målet om den fria inre marknaden har gjort att Sveriges rätt att

⁸⁸ Prop. 1997/98:45

⁸⁹ Bernitz & Kjellgren, s 39

⁹⁰ Westerlund, 1993, s 205

⁹¹ Bernitz & Kjellgren, s 286

⁹² A a, s 86

⁹³ Hellström & Kjellgren, s 114

⁹⁴ Fritz m.fl., s 268

⁹⁵ Westerlund, 1997, s 100

⁹⁶ SOU 1997:145, s 12

skydda landets miljö har blivit begränsad.⁹⁷ Lagstiftning som rör inhemska angelägenheter är dock tillåten att vara striktare⁹⁸. Risken med det kan vara att svenska företag kanske väljer att etablera sig utomlands i ett land med lägre miljökrav. En sådan utveckling skulle varken gynna miljön eller Sverige.

5.2.1 Miljöskyddsregler – åtgärd med motsvarande verkan som en importrestriktion

I det svenska fallet Kemikalieinspektionen mot Toolex Alpha, ansågs ett förbud mot yrkesmässigt användande av trikloretylen vara en åtgärd med motsvarande verkan som en importrestriktion. EG-domstolen tillämpade dock en mer överseende syn vid sin bedömning av svensk lagstiftning som innehöll dels ett generellt förbud mot yrkesmässigt användande av trikloretylen, dels ett system med villkorade och individuella dispenser. EG-domstolen accepterade det svenska dispenssystemet vars villkor var förenliga med substitutionsprincipen.⁹⁹ Principen hänger ihop med försiktighetsprincipen i artikel 174 och innebär att om det finns en potentiell risk med att använda ett visst ämne ska det farliga ämnet ersättas med annat mindre farligt ämne om det är möjligt.

5.2.2 Miljögarantin – artikel 95

Genom artikel 95, den så kallade miljögarantin, kan Sverige medges undantag från harmoniseringsregler av miljö- eller hälsoskäl. Enligt artikeln får ett medlemsland behålla striktare nationella regler om kommissionen godkänner reglerna. Medlemsstaten har även rätt att införa striktare regler om det är nödvändigt för miljön och om kommissionen godkänner reglerna.¹⁰⁰ Även om artikel 95 ger möjlighet till undantag och trots att ett direktiv har sin rättsliga grund i artikel 95 kan ett direktiv ändå ha direkt effekt. Detta visade ett fall från Landskrona som handlade om färgämnen i livsmedel som var otillåtna enligt svensk lag men tillåtna enligt ett harmoniserande direktiv. Sverige hade över ett halvår tidigare anmält till kommissionen att de planerade att ha kvar sin lagstiftning men hade inte fått något svar från kommissionen.¹⁰¹ Enligt artikel 95 har kommissionen sex månader på sig att besvara en anmälan annars anses den nationella regeln vara godkänd¹⁰². Trots detta ansåg EG-domstolen att ”den direkta effekten av ett direktiv /.../ påverkas inte av att en medlemsstat /.../ anmäler nationella bestämmelser som avviker från direktivet för att få dem bekräftade, inte ens om kommissionen inte har reagerat på en sådan anmälan.”¹⁰³ Direktivet skulle alltså gälla före svensk lag trots ”garantin” i artikel 95.

I fallet Braathens mot Riksskatteverket behandlas frågan om giltigheten av nationella bestämmelser då harmoniserande lagstiftning finns. Tvisten rörde en punktskatt på mineraloljor för flygbränsle som införts i miljöskyddssyfte. EG-domstolen ansåg dock att beskattningen var oförenlig med den harmoniserande lagstiftningen och den svenska lagstiftningen var således otillåten.¹⁰⁴

⁹⁷ Westerlund, 1997, s 100 ff

⁹⁸ Westerlund, 1993, s 205

⁹⁹ C-473/98 Kemikalieinspektionen mot Toolex Alpha AB (2000)

¹⁰⁰ SFS 1994:1500 artikel 95

¹⁰¹ C-319/97 Landskrona tingsrätt mot Antoine Kortas

¹⁰² SFS 1994:1500 artikel 95

¹⁰³ C-319/97 Landskrona tingsrätt mot Antoine Kortas

¹⁰⁴ C-346/97 Braathens Sverige AB mot Riksskatteverket

5.3 Sammanfattande kommentarer

Genom harmonisering blir lagstiftningen likvärdig inom gemenskapen. I vissa fall införs minimiregler och medlemsländerna kan då stifta striktare regler, de får dock inte lagstifta under minimikraven. Risken med harmonisering är att kraven på miljöskydd försämras genom utjämning av ländernas lagstiftning. Sverige har genom artikel 95 möjlighet att ha kvar eller införa strängare lagstiftning än de harmoniserande reglerna om kommissionen godkänner det. Enligt artikel 95 ska dessutom den anmälda regeln anses vara godkänd om kommissionen inte svarar inom sex månader. Detta gällde dock inte i fallet mot Antoine Kortas. Sverige som räknas till de länder som är ledande inom miljöarbetet, kan bli tvungen att minska sina krav på företagen. Det kan beror dels på grund av gemenskapsregler men även på grund av påtryckningar från företag som annars kanske flyttar sin produktion.

Romfördragets grundregler om varors fria rörlighet och målet om en hållbar utveckling verkar vara svåra att sammanfoga i praktiken. Detta beror till stor del på att de övergripande miljöproblemen faller utanför romfördraget. De miljöproblem som faller innanför ramen i romfördraget är främst mindre, nationella problem som ryms inom artikel 30.

6 Slutsatser

Syftet med den här uppsatsen är att redogöra för målkonflikten som uppstår mellan EG-rättens grundprincip om varors fria rörlighet och målet om en hållbar utveckling. Syftet är också att med hjälp av EG-domstolens tolkning av miljöartiklarna ta reda på hur romfördraget påverkar svensk rätt i detta avseende.

6.1 Diskussion

Romfördragets grundregler om varors fria rörlighet innebär att nationella åtgärder inte får hindra handeln på den inre marknaden. De nationella bestämmelserna får således inte vara diskriminerande, oförenliga med proportionalitetsprincipen eller utgöra en åtgärd med motsvarande verkan som en importrestriktion.

Grundreglerna i romfördraget kan utgöra hinder eller svårigheter för medlemsstaterna att lösa ett miljöproblem trots att reglerna inte på något sätt är kopplade till miljöaspekter. Nationella miljöskyddsregler kan nämligen vara hinder för varors fria rörlighet. Konflikter uppstår främst då miljömål kan ses som åtgärd med motsvarande verkan som en importrestriktion och går mot proportionalitetsprincipen eller då de kan anses vara en diskriminerande åtgärd. Nu när principen om hållbar utveckling finns med i romfördraget borde miljöskydd dock kunna anses vara lika viktigt som den fria inre marknaden.

Nationella åtgärder av mindre karaktär verkar dock vara lättare för EG-domstolen att tillåta och är i sig nog så viktiga för miljön. Enligt praxis verkar åtgärder till skydd för människors och djurs hälsa och liv samt bevarande av växter vara tillåtet enligt proportionalitetsprincipen, både vid tillämpning av artikel 30 och Cassis de Dijon-regeln. Då det gäller nationella miljöåtgärder som inte har ett direkt samband med skyddet av människors och djurs hälsa och liv samt bevarandet av växter verkar dock varors fria rörlighet vara viktigare. De större globala miljöproblemen får med andra ord stiga åt sidan till förmån för den inre marknaden. Kanske är det just p.g.a. komplexiteten i de gränsöverskridande miljöproblemen som EU har valt formuleringen i artikel 30. När praxis dessutom visar att regeln ska anses vara uttömmande och tolkas restriktivt är det lättare att åsidosätta miljöhänsynen. Amsterdamfördragets förändring av romfördraget verkar mest vara för syns skull och innebär egentligen inte så stora förändringar för miljön.

Eftersom länder får ha striktare regler internt, bara det inte innebär diskriminering av utländska varor kan Sverige sätta press på de inhemska företagen att arbeta för att uppnå de inhemska miljömålen. Det skulle dock kunna leda till att svenska företag flyttar ut från Sverige. En sådan icke-önskvärd utveckling skulle kunna leda till ett fenomen liknande social dumpning som återfinns inom arbetsrätten. Det skulle då bli tal om att svenska företag flyttar sin produktion till länder där miljökraven på det som produceras är lägre och produktionen troligtvis blir billigare. Enligt Westerlund är utvecklingen redan på väg åt det hållet då det gäller företagens miljömoral. Företag ser det som naturligt att vända sig till t.ex. kommissionen för att få hjälp med att komma undan miljökraven från de nationella myndigheterna. Då Sverige gick med i EU blev det på så sätt ännu lättare för företag som inte vill ta sitt miljöansvar att strunta i det.

6.2 Resultat

- ✓ *EG-rättens grundprinciper motsätter sig varandra, på vilket sätt krockar principen om varors fria rörlighet och målet om en hållbar utveckling?*

Reglerna om varors fria rörlighet återfinns i artiklarna 28 och 29. Enligt artikel 28 är importrestriktioner och åtgärder med motsvarande verkan förbjudna. Nationella miljöbestämmelser anses nästan alltid vara en åtgärd med motsvarande verkan. Då åtgärden inte anses vara proportionerlig till det eftersträvade syftet eller då de är diskriminerande är de otillåtna. En uthållig utveckling kräver stora förändringar i västvärldens sätt att leva och konsumera. Att tillåta fri rörlighet av varor och samtidigt motverka nationella miljöskyddande åtgärder är troligtvis ett sätt att *inte* nå en hållbar utveckling.

- ✓ *Genom miljöartiklarna i romfördraget kan intresset för miljön få företräde framför den inre marknaden. Vilka är dessa artiklar och hur tolkas de i praxis?*

Nationella miljöskyddsåtgärder kan komma att granskas mot bakgrund av bestämmelserna om fri rörlighet av varor då det inte finns några harmoniserande gemenskapsregler eller då de existerande reglerna inte harmoniserar fullt ut. Artikel 30 tillåter bl.a. åtgärder för att skydda människors och djurs hälsa och liv samt åtgärder för att bevara växter. Artikeln ska tolkas restriktivt. Enligt Cassis de Dijon-regeln kan även ytterligare hänsyn än det som uttrycks i artikel 30 vara tillåtet. I artikel 95 återfinns den s.k. miljögarantin som möjliggör för medlemsländerna att ha kvar eller införa striktare lagstiftning än de harmoniserande reglerna, om kommissionen tillåter det.

- ✓ *Sverige är ett av de ledande länderna då det gäller miljöarbete. Vad innebär romfördraget och EG-domstolens tolkning av artiklarna för svensk rätt?*

Genom harmoniserande lagstiftning blir Sverige tvungen att rätta sin lagstiftning efter EU:s regler. Då Sverige är bland de ledande länderna när det gäller miljöarbete kan harmonisering i vissa fall innebära en sänkning av miljökrav. Då det gäller minimiregler tillåts Sverige ha striktare regler, men inte lägre än minimikravet. Strängare lagstiftning kan också tillåtas enligt artikel 95 om kommissionen godkänner de nationella reglerna. Då harmoniserande lagstiftning inte finns får Sverige lov att stifta strängare inhemska regler så länge dessa inte är diskriminerande för utländska produkter eller oproportionerliga. Det skulle på sikt kunna leda till att svenska företag söker sig utomlands till länder med lägre krav.

Källförteckning

Offentligt tryck

SOU 1996:23, Upphandling en miljöfråga

SOU 1997:145, Förvalta med miljöansvar

KOM/1999/0263 (slutlig), Miljöhandlingsprogram 5, Den inre marknaden och miljön

KOM/2001/0031 (slutlig), Miljöhandlingsprogram 6, Vår framtid – vårt val

Proposition 1997/98:45 Miljöbalk

SFS 1994:1500, Lag angående Europeiska unionen (Romfördraget)

Regeringen, 2002, Lagrådsremiss – *Ändringar i lagen om offentlig upphandling m.m.*

NOU, 1998, *Rapport om ekologiskt hållbar offentlig upphandling*, Stockholm, Nämnden för offentlig upphandling

Litteratur

Bergström, Sören, Skånberg, Kristian, Axelsson, Svante & Nycander, Gunnel, 1996, *Hållbar ekonomi*, Borås, Utbildningsradio AB

Bernitz, Ulf & Kjellgren, Anders, 1999, *Europarättens grunder*, Stockholm, Norstedts Juridik AB

Dobers, Peter & Wolff, Rolf, 1997, *Miljöstrategier – ett företagsekonomiskt perspektiv*, Stockholm, Nerenius & Santéus Förlag AB

Falk, Jan-Erik (red.), 2001, *Miljöanpassad upphandling – offentlig och privat*, Stockholm, Jure CLN AB

Fritz, Maria, Hettne, Jörgen & Rundegren, Hans, 2001, *När tar EG-rätten över?*, Stockholm, Industrilitteratur AB

Gillies, Dorothy, 1999, *A guide to EC environmental law*, London, Earthscan Publications Ltd

Hellström, Per & Kjellgren Anders, 1996, *Europarätt*, Lund, Studentlitteratur

Hydén, Håkan, 2001, *Rättsregler- en introduktion till juridiken*, Lund, Studentlitteratur

Kjellström, Anders, 1995, *EG-domstolen*, Lund, Studentlitteratur

Krämer, 2000, *Environmental law*, London, Sweet & Maxwell

Mahmoudi, Said, 1998, *Att ställa miljökrav vid offentlig upphandling*, Stockholm, Nämnden för offentlig upphandling

Michanek, Gabriel, 1993, *Svensk miljö rätt*, Uppsala, Iustus Förlag AB

Naturvårdsverket, 1996, *Handel och Miljö. Rapport 4479*, Stockholm, Naturvårdsverket

Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen & NOU, 1995, *Offentlig upphandling med miljöhänsyn. Rapport 4508*, Stockholm, Naturvårdsverket

Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen & NOU, 1996, *På miljöns sida*, Stockholm, Naturvårdsverket

Nyström, Birgitta, 2002, *EU och arbetsrätten*, Stockholm, Norstedts Juridik AB

Quitow, Carl Michael, 1995, *Fria varurörelser i den Europeiska gemenskapen*, Stockholm, Fritzes Förlag AB

Rubenson, Stefan, 1999, *Miljöbalken – den nya miljöretten*, Stockholm, Norstedts juridik AB

Steen, Peter, Dreborg, Karl-Henrik, Henriksson, Greger, Hunhammar, Sven, Höjer, Mattias, Rignér, Johan & Åkerman, Jonas, 1997, *Färder i framtiden – transport i ett bärkraftigt samhälle*, Stockholm, Kommunikationsforskningsberedningen

Westerlund, Staffan, 1993, *EG:s miljöregler ur svenskt perspektiv*, Smedjebacken, Naturskyddsföreningen

Westerlund, Staffan, 1997, *En hållbar rättsordning – rättsvetenskapliga paradigmer och tankevänder*, Uppsala, Iustus Förlag AB

Världskommissionen för miljö och utveckling, 1988, *Vår gemensamma framtid*, Stockholm, Bokförlaget Prisma och Tidens förlag

Rättsfall från gemenskapsdomstolen

8/74 Procureur du Roi mot Benoît och Gustave Dassonville (1974)

120/78 Rewe Zentral AG mot Bundesmonopolverwaltung für Branntwein (1979)

240/83 Procureur de la République mot Association de défense des brûleurs d'huiles usagées (1985)

302/86 Kommissionen mot Danmark (1988)

C-125/88 Nijman (1989)

C-2/90 Kommissionen mot Belgien (1992)

C-400/96 Harpegnies mot Belgien (1998)

C-67/97 Ditlev Bluhme mot Danmark (1998)

C-319/97 Landskrona tingsrätt mot Antoine Kortas (1999)

C-346/97 Braathens Sverige AB mot Riksskatteverket (1999)

C-473/98 Kemikalieinspektionen mot Toolex Alpha AB (2000)

Referenslitteratur

Jensen, Ulf, Rylander, Staffan & Lindblom, Per Henrik, 2001, *Att skriva juridik*, Uppsala, Iustus Förlag AB

Lehrberg, Bert, 2001, *Praktisk juridisk metod*, Uppsala, Iustus Förlag AB

Internet

www.europa.eu.int/scadplus/scad_en.htm, 2002-04-30

www.handels.uu.se/utb.html, 2002-04-17

Utdrag ur romfördraget

Artikel 2

Gemenskapen ska ha till uppgift att upprätta en gemensam marknad och en ekonomisk och monetär union och genom att fullfölja den gemensamma politik eller verksamhet som avses i artiklarna 3 och 4 främja en harmonisk, väl avvägd och hållbar utveckling av näringslivet inom gemenskapen som helhet, en hög nivå i fråga om sysselsättning och socialt skydd, jämställdhet mellan kvinnor och män, en hållbar och icke-inflatorisk tillväxt, en hög grad av konkurrenskraft och ekonomisk konvergens, en hög nivå i fråga om miljöskydd och förbättring av miljöns kvalitet, en höjning av levnadsstandarden och livskvaliteten samt ekonomisk och social sammanhållning och solidaritet mellan medlemsstaterna.

Artikel 3

1. För att uppnå de mål som anges i artikel 2 skall gemenskapens verksamhet på de villkor och i den takt som anges i detta fördrag innefatta

- a) förbud mot tullar och kvantitativa restriktioner mellan medlemsstaterna vid import och export av varor samt förbud mot övriga åtgärder med motsvarande verkan,
- b) en gemensam handelspolitik,
- c) en inre marknad som kännetecknas av att hindren för fri rörlighet för varor, personer, tjänster och kapital avskaffas mellan medlemsstaterna,
- d) åtgärder som avser personers inresa och rörlighet enligt avdelning IV,
- e) en gemensam politik på jordbruks- och fiskeområdet,
- f) en gemensam politik på transportområdet,
- g) en ordning som säkerställer att konkurrensen inom den inre marknaden inte snedvrids,
- h) tillnärmning av medlemsstaternas nationella lagstiftning i den utsträckning den gemensamma marknadens funktion kräver det,
- i) främjande av samordningen av medlemsstaternas sysselsättningspolitik i syfte att göra denna mer effektiv genom att utveckla en samordnad sysselsättningsstrategi,
- j) en politik på det sociala området som innefattar en europeisk socialfond,
- k) stärkande av den ekonomiska och sociala sammanhållningen,
- l) en miljöpolitik,
- m) stärkande av gemenskapsindustrins konkurrenskraft,
- n) främjande av forskning och teknisk utveckling
- o) stimulans till att upprätta och utveckla transeuropeiska nät,
- p) bidrag till att uppnå en hög hälsoskyddsnivå,
- q) bidrag till god utbildning samt till kulturens utveckling i medlemsstaterna,
- r) en politik på området för utvecklingssamarbete,
- s) associering av utomeuropeiska länder och territorier i syfte att öka handeln och att gemensamt främja den ekonomiska och sociala utvecklingen,
- t) bidrag till att stärka konsumentskyddet,
- u) åtgärder på områdena energi, räddningstjänst och turism.

2. I all verksamhet som avses i denna artikel skall gemenskapen syfta till att undanröja bristande jämställdhet mellan kvinnor och män och att främja jämställdhet mellan dem.

Artikel 5

Gemenskapen skall handla inom ramen för de befogenheter som den har tilldelats och de mål som har ställts upp för den genom detta fördrag. På de områden där gemenskapen inte är ensam behörig skall den i överensstämmelse med subsidiaritetsprincipen vidta en åtgärd endast om och i den mån som målen för den planerade åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på gemenskapsnivå. Gemenskapen skall inte vidta någon åtgärd som går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå målen i detta fördrag.

Artikel 6

Miljöskydd skall integreras i utformningen och genomförandet av gemenskapens politik och verksamhet enligt artikel 3, särskilt i syfte att främja en hållbar utveckling.

Artikel 7

1. De uppgifter som anförtratts gemenskapen skall genomföras av ett EUROPAPARLAMENT, ett RÅD, en KOMMISSION, en DOMSTOL, en REVISIONSRÄTT. Varje institution skall handla inom ramen för de befogenheter som den har tilldelats genom detta fördrag.

2. Rådet och kommissionen skall biträdas av en ekonomisk och social kommitté och en regionkommitté med rådgivande uppgifter.

Artikel 10

Medlemsstaterna skall vidta alla lämpliga åtgärder, både allmänna och särskilda, för att säkerställa att de skyldigheter fullgörs som följer av detta fördrag eller av åtgärder som vidtagits av gemenskapens institutioner. Medlemsstaterna skall underlätta att gemenskapens uppgifter fullgörs. De skall avstå från varje åtgärd som kan äventyra att fördragets mål uppnås.

Artikel 12

Inom detta fördrags tillämpningsområde och utan att det påverkar tillämpningen av någon särskild bestämmelse i fördraget skall all diskriminering på grund av nationalitet vara förbjuden. Rådet kan enligt förfarandet i artikel 251 anta bestämmelser i syfte att förbjuda sådan diskriminering.

Artikel 14

1. Gemenskapen ska besluta om åtgärder i syfte att gradvis upprätta den inre marknaden under tiden fram till och med den 31 december 1992 i enlighet med bestämmelserna i denna artikel och i artiklarna 15, 26, 47.2, 49, 80, 93, och 95 och utan att det påverkar tillämpningen av övriga bestämmelser i detta fördrag.
2. Den inre marknaden skall omfatta ett område utan inre gränser, där fri rörlighet för varor, personer, tjänster och kapital säkerställs i enlighet med bestämmelserna i detta fördrag.
3. Rådet skall genom beslut med kvalificerad majoritet på förslag från kommissionen fastställa de riktlinjer och villkor som är nödvändiga för att säkerställa väl avvägda framsteg inom alla berörda sektorer.

Artikel 23

1. Gemenskapen skall grunda sig på en tullunion, som skall omfatta all handel med varor och som skall innebära att tullar på import och export samt alla avgifter med motsvarande verkan skall vara förbjudna mellan medlemsstaterna och att en gemensam tulltaxa gentemot tredje land skall införas.
2. Bestämmelserna i denna avdelning artikel 25 och kapitel 2 skall tillämpas på varor med ursprung i medlemsstaterna samt på varor som kommer från tredje land och som kan omsättas fritt i medlemsstaterna.

Artikel 28

Kvantitativa importrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan skall var förbjudna mellan medlemsstaterna.

Artikel 29

Kvantitativa exportrestriktioner samt åtgärder med motsvarande verkan skall var förbjudna mellan medlemsstaterna.

Artikel 30

Bestämmelserna i artiklarna 28 och 29 skall inte hindra sådana förbud mot eller restriktioner för import, export eller transitering som grundas på hänsyn till allmän moral, allmän ordning eller allmän säkerhet eller intresset att skydda människors och djurs hälsa och liv, att bevara växter, att skydda nationella skatter av konstnärligt, historiskt eller arkeologiskt värde eller att skydda industriell och kommersiell äganderätt. Sådana förbud eller restriktioner får dock inte utgöra ett medel för godtycklig diskriminering eller innefatta en förtäckt begränsning av handeln mellan medlemsstaterna.

Artikel 95

1. Med avvikelse från artikel 94 och om inte annat föreskrivs i detta fördrag skall följande bestämmelser tillämpas för att nå de mål som anges i artikel 14. Rådet skall enligt förfarandet i artikel 251 och efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén, besluta om åtgärder för tillnärmning av sådana bestämmelser i lagar och andra författningar i medlemsstaterna som syftar till att upprätta den inre marknaden och få den att fungera.
2. Punkt 1 gäller inte bestämmelser om skatter och avgifter, bestämmelser om fri rörlighet för personer eller bestämmelser om anställdas rättigheter och intressen.
3. Kommissionen skall i sina förslag enligt punkt 1 om hälsa, säkerhet samt miljö- och konsumentskydd utgå från en hög skyddsnivå och särskilt beakta ny utveckling som grundas på vetenskapliga fakta. Europaparlamentet och rådet skall också, inom ramen för sina respektive befogenheter, sträva efter att nå detta mål.
4. Om en medlemsstat efter det att rådet eller kommissionen har beslutat om en harmoniseringsåtgärd anser det nödvändigt att behålla nationella bestämmelser som grundar sig på väsentliga behov enligt artikel 30 eller som

avser miljö- eller arbetsmiljöskydd, skall den till kommissionen anmäla dessa bestämmelser samt skälen för att behålla dem.

5. Dessutom gäller, utan att detta påverkar tillämpningen av punkt 4, att om en medlemsstat efter det att rådet eller kommissionen har beslutat om en harmoniseringsåtgärd anser det nödvändigt att införa nationella bestämmelser grundande på nya vetenskapliga belägg med anknytning till miljöskydd eller arbetsmiljöskydd för att lösa ett problem som är specifikt för den medlemsstaten och som har uppkommit efter beslutet om harmoniseringsåtgärden, skall medlemsstaten underrätta kommissionen om de planerade bestämmelserna samt om skälen för att införa dem.

6. Kommissionen skall inom sex månader efter en sådan anmälan som avses i punkterna 4 och 5 och godkänna eller förkasta de ifrågakvarande nationella bestämmelserna sedan den konstaterat huruvida dessa utgör ett medel för godtycklig diskriminering eller innebär förtäckta handelshinder mellan medlemsstaterna samt huruvida de kommer att utgöra ett hinder för den inre marknads funktion. Om kommissionen inte fattar beslut inom denna period skall de nationella bestämmelserna som avses i punkterna 4 och 5 anses godkända. Om det är berättigat på grund av frågans komplexitet och om det inte finns någon fara för människors hälsa, får kommissionens meddela den berörda medlemsstaten att den period som avses i denna punkt kan förlängas med ytterligare högst sex månader.

7. Om en medlemsstat i enlighet med punkt 6 bemyndigas att behålla eller införa nationella bestämmelser som avviker från en harmoniseringsåtgärd, skall kommissionen omedelbart undersöka om den skall föreslå en anpassning av den åtgärden.

8. Om en medlemsstat tar upp ett särskilt problem som rör folkhälsan på ett område som tidigare har varit föremål för harmoniseringsåtgärder, skall medlemsstaten göra kommissionen uppmärksam på detta och kommissionen skall omedelbart undersöka om den skall föreslå rådet lämpliga åtgärder.

9. Med avvikelse från det förfarande som anges i artiklarna 226 och 227 kan kommissionen eller någon av medlemsstaterna hänskjuta ärendet direkt till domstolen, om kommissionen eller medlemsstaten anser att en annan medlemsstat missbrukar befogenheterna enligt denna artikel.

10. De ovannämnda harmoniseringsåtgärderna skall vid behov omfatta en skyddsklausul som tillåter medlemsstaterna att på en eller flera av de icke-ekonomiska grunder som anges i artikel 30 vidta provisoriska åtgärder, som skall vara underkastade ett kontrollförfarande från gemenskapens sida.

Artikel 174

1. Gemenskapens miljöpolitik skall bidra till att följande mål uppnås:

- Att bevara, skydda och förbättra miljön.
- Att skydda människors hälsa.
- Att utnyttja naturresurserna varsamt och rationellt.
- Att främja åtgärder på internationell nivå för att lösa regionala eller globala miljöproblem.

2. Gemenskapens miljöpolitik skall syfta till en hög skyddsnivå med beaktande av de olikartade förhållandena inom gemenskapens olika regioner. Den skall bygga på försiktighetsprincipen och på principerna att förebyggande åtgärder bör vidtas, att miljöförstöring bör hejdas vid källan och att förorenaren skall betala. I detta sammanhang skall de harmoniseringsåtgärder som motsvarar miljöskyddskraven i förekommande fall innehålla en skyddsklausul som tillåter medlemsstaterna att av icke-ekonomiska miljömässiga skäl vidta provisoriska åtgärder, som skall vara föremål för ett kontrollförfarande på gemenskapsnivå.

3. När gemenskapen utarbetar sin miljöpolitik skall den beakta

- tillgängliga vetenskapliga och tekniska data,
- miljöförhållanden i gemenskapens olika regioner,
- de potentiella fördelar och kostnader som är förenade med att åtgärder vidtas eller inte vidtas,
- den ekonomiska och sociala utvecklingen i gemenskapen som helhet och den balanserade utvecklingen i dess regioner.

4. Inom sina - - - internationella avtal.

Artikel 175

1. Rådet skall enligt förfarandet i artikel 251 och efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén besluta om vilka åtgärder som skall vidtas av gemenskapen för att uppnå de mål som anges i artikel 174.

2. Med avvikelse från den beslutsordning som anges i punkt 1 och utan att det påverkar tillämpningen av artikel 95 skall rådet enhälligt, på förslag av kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén, besluta om

- bestämmelser av främst skattekaraktär,
- åtgärder som avser fysisk planering, markanvändning – med undantag av avfallshantering och åtgärder av allmän karaktär – och förvaltning av vattenresurser,

- åtgärder som väsentligt påverkar en medlemsstats val mellan olika energikällor och den allmänna strukturen hos dess energiförsörjning.

Rådet får på det sätt som anges i föregående stycke definiera de i denna punkt avsedda frågorna i vilka beslut skall fattas med kvalificerad majoritet.

3. På andra områden skall rådet enligt förfarandet i artikel 251 och efter att ha hört Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén anta allmänna handlingsprogram som anger de mål som skall prioriteras. Rådet skall enligt villkoren i punkt 1 respektive punkt 2 besluta om de åtgärder som behövs för att genomföra dessa program.

4. Utan att det påverkar vissa åtgärder av gemenskapskaraktär skall medlemsstaterna finansiera och genomföra miljöpolitiken.

5. Om en på bestämmelserna i punkt 1 grundad åtgärd innebär kostnader som anses oproportionerligt stora för en medlemsstats myndigheter skall rådet, utan att det påverkar tillämpningen av principen att förorenaren skall betala, i den rättsakt där åtgärden beslutas fastställa lämpliga bestämmelser om

- tillfälliga undantag och/eller
- ekonomiskt stöd ur den enligt artikel 161 upprättade sammanhållningsfonden.

Artikel 176

De skyddsåtgärder som antas enligt artikel 175 skall inte hindra någon medlemsstat från att behålla eller införa strängare skyddsåtgärder. Sådana åtgärder måste vara förenliga med detta fördrag. De skall anmälas till kommissionen.